

UNDERVISNINGSMATERIALE

I Hjørring Kommune er der udendørs placeret op mod 300 offentligt tilgængelige skulpturer og relieffer. Det er flere pr. indbygger end i nogen anden dansk kommune.

De mange kunstværker kan opleves som ét stort, udendørs kunstmuseum, og de giver en enestående mulighed for at opleve billedhuggerkunsten, som den har udviklet sig siden midten af 1800-tallet.

Skulpturerne i Hjørring Kommune er gengivet på denne hjemmeside, hvor man kan finde oplysninger om værkerne selv, kunstnerne bag, placering og ejerforhold.

Til en lang række af skulpturerne hører også en historie, som kan danne afsæt for arbejdet med de enkelte værker, og tematiske gå-, cykle- og køreruter bringer jer rundt til et udvalg af skulpturerne.

Undervisningsmaterialet rummer introduktioner til

- skulpturbegrebet
- arbejdsprocessen i skulpturarbejdet
- skulpturens materialer
- skulpturtyper
- skulpturelle udtryk og stilarter
- skulpturens kompositionsprincipper
- skulpturbeskrivelse
- skulpturanalyse
- skulptur og omgivelser
- skulpturerne i Hjørring Kommune i en kunsthistorisk kontekst
- forslag til undervisningsforløb om skulptur og det offentlige rum
- litteraturhenvisninger til det videre arbejde

Til hvert punkt er der forslag til øvelser og opgaver.

SKULPTURBEGREBET

SKULPTUR

En skulptur er et tredimensionelt kunstværk. Det vil sige, at den har udstrækning i bredden, dybden og højden.

En skulptur har en højde, en bredde og en dybde, og ofte kan den ses fra alle sider. Derfor er både udformning og placering vigtig.

En skulptur indvirker på det rum, den er placeret i, og vi oplever skulpturen i denne rumlige sammenhæng.

Gå ud i byen og find en skulptur, der står frit i rummet. Prøv at gå rundt om den og se, hvordan den ændrer sig hele tiden. Læg mærke til, hvordan lys og skygge også ændrer sig. Kunstneren har tænkt over, hvordan vi oplever skulpturen, både forfra, bagfra og undervejs rundt om den. Hvis I fotograferer skulpturen fra mange vinkler, eller hvis I videofilmer turen rundt om den, kan I lave en lille film om skulpturoplevelse.

Hanne Varming.
Familie, 1988. Bronze
Nørregade/Vestergade, Hjørring

RELIEF

Et relief er et forholdsvist fladt, tredimensionelt kunstværk, der har udstrækning i bredden og i højden, men kun ringe udstrækning i dybden.

Relieffet monteres på en mur eller lignende, og man kan ikke gå rundt om det.

Relieffet skal som regel opleves lige forfra, men det skal også være interessant at se på i en spids synsvinkel.

Laila Westergaard
33 portrætter, 2009 (detalje). Granit
Lille Kirkestræde, Hjørring

Prøv at gå langs et relief og se, hvordan det ændrer sig hele tiden. Kunstneren har ofte lagt dynamik og bevægelse ind i overfladen, så det virker, som om relieffet kommer fuldt til syne, mens vi bevæger os langs med det.

Læg mærke til, hvordan lys og skygge ændrer sig hele tiden. Lav evt. en lille video af gåturen.

Henning Damgaard-Sørensen
Relief, 1972. Stål
Nørregade 2, Hjørring

SKULPTUR OG RUM

Skulptur forholder sig til det omgivende rum. Den spiller sammen med eller imod huse, beplantninger, trafik, reklameskilte og andet, der omgiver den. Dens tredimensionalitet gør, at den indtager rummet, og man oplever skulptur og rum med både krop, hjerne og hjerte.

Man ser skulpturens størrelse i forhold til ens egen krop og til det omgivende rum, man mærker materialet ved at lade hånden glide over den overflade, man tænker over, hvad skulpturens budskab kan være, og man finder ud af, hvad man synes om den.

Gå en tur gennem byen og se, hvordan skulpturer og rum fungerer sammen. Læg mærke til, hvordan I oplever små og store skulpturer, og om omgivelserne har betydning for skulpturoplevelsen. I kan f.eks. undersøge, om skulpturen skal konkurrere med skilte, fortovsvarer og trafik.

Find ud af, om der er nogen placeringer, I bedre kan lide end andre. Hvis I tager billeder af gode og dårlige placeringer, kan I diskutere, hvorfor nogle fungerer, og andre ikke gør.

Bjørn Nørgaard
Fontæne, 1989
P. Nørkjærs Plads, Hjørring

DEN ÅBNE FORM

Skulpturen kan indtage rummet ved at række ud i det, ved at favne luften omkring sig. En åben skulptur vil ofte indeholde en mængde tomrum, som bare er luft, men som alligevel er en vigtig del af skulpturens udtryk, fordi man tænker dem med i helheden. Den åbne form egner sig til støbte og sammensatte skulpturer.

Find åbne skulpturformer ude i byen. Undersøg, hvor meget skulpturen fylder: Tag et foto af skulpturen forfra, bagfra og fra de to sider og tegn den "kasse", der udgøres af de yderste punkter på hver side. Så kan I se, hvor stort et rum, skulpturen indtager.

I kan også undersøge, hvor meget skulpturen griber ind i sine omgivelser. I kan gøre det ved at gå væk fra skulpturen, indtil I synes, den ikke mere betyder noget for rummet omkring sig.

Andreas Paulsen
Drengen og delfinen, 1935
Torvet, Nørregade, Hjørring

DEN LUKKEDE FORM

Skulpturen er lukket sig om sig selv. Den er en sammenhængende masse uden tomrum. Formen er koncentreret, og skulpturens liv og dynamik foregår i overfladens formmæssige spændinger af plan, flade, struktur og overfladebehandling.

Den lukkede form vil tit forholde sig til materialets muligheder, og den egner sig godt til skulpturer, der hugges ud af en blok.

Find lukkede skulpturformer ude i byen. Undersøg, hvad kunstneren har gjort for at skabe dynamik og spænding i skulpturen og find ud af, hvordan den lukkede form forholder sig til omgivelserne rundt omkring den.

I kan også undersøge, hvor meget skulpturen griber ind i sine omgivelser. I kan gøre det ved at gå væk fra skulpturen, indtil I synes, den ikke mere betyder noget for rummet omkring sig.

Sven Bovin
Mammut, 1969
Mammutpladsen, Hjørring

TOMRUMMET

En skulptur kan have en helt åben form, og den luft, som skulpturen omfavner, er ingenting, men samtidig en vigtig del af skulpturen. Tomrummet understreger tredimensionaliteten. Det er med til at give skulpturen volumen og få den til at fylde i bredde, dybde og højde.

Kunstneren har skabt tomrummet og dermed gjort det meningsfuldt og givet det betydning.

Find skulpturer, hvor tomrummet fylder meget. Undersøg, hvor meget af skulpturen, der er materiale og hvor meget, der er tomrum, og prøv at forestille jer, hvordan skulpturen ville se ud, hvis der ikke var tomrum.

Tomrummet kan bruges til at se på skulpturens omgivelser. I kan tage fotografier gennem skulpturen og finde spændende vinkler både på omgivelserne og på skulpturen selv.

Bent Sørensen
Rummølle, 1987
Frederikshavnsvej, Hjørring

ARBEJDSPROCESSEN

HUGNING

En skulptur kan hugges ud af et hårdt materiale som f.eks. sten eller træ.

Når en billedhugger hugger en skulptur, fjernes lag på lag af materiale, indtil den ønskede form dukker op.

Kunstneren kan arbejde efter en skitse eller lade formen afdække sig selv i selve arbejdsprocessen.

Gå ud i byen og find huggede skulpturer. Se, hvordan overflader er behandlet forskelligt og hvordan lys og skygge ændrer sig på de forskellige overflader. I kan også prøve at mærke på overfladerne, nogle er ru og hårde, andre virker bløde selvom skulpturen er af sten.

Henry Heerup. Uden titel, år ukendt.
Granit. Rådhushaven, Hjørring

MODELLERING

En skulptur kan modelleres af et blødt materiale, som f.eks. ler, gips eller voks.

Når en billedhugger former en skulptur, lægges lag på lag af materiale uden på hinanden, indtil den ønskede form kommer frem. Kunstneren kan arbejde meget detaljeret, fordi materialet er formbart.

Overfladen kan have spor af arbejdet, f.eks. fingermærker, eller man kan se, hvordan skulpturen er bygget op af tusinder af små kugler. Kunstneren kan også vælge at glatte overfladen, så man ikke kan se spor efter arbejdet.

Kunstneren kan arbejde efter en skitse eller lade formen vokse frem i selve arbejdsprocessen.

Gå ud i byen og find formede skulpturer. Læg mærke til, om man kan se, hvordan kunstneren har lavet skulpturen, og om det betyder noget for det færdige resultat. Tag nærbilleder af forskellige overflader og detaljer.

Sven Bovin. Hinkepigen, 1971.
Bronze efter gipsmodel.
Jernbanegade/Østergade, Vrå

SAMMENSÆTNING

En skulptur kan sættes sammen af mange dele af samme eller forskellige materialer, f.eks. metal, træ, sten eller skrot. Når en billedhugger sætter en skulptur sammen, føjes del til del, indtil den ønskede form kommer frem.

De enkelte dele svejses, limes eller skrues sammen, alt afhængigt af materiale.

Gå ud i byen og find sammensatte skulpturer. Tænk over, hvorfor kunstneren har valgt det materiale, der er brugt og over, om skulpturens udtryk ville være meget anderledes, hvis der var brugt andre materialer. Undersøg, hvordan skulpturen er samlet. Tag fotografier af skulpturens enkelte del og prøv selv at sætte dem sammen, måske på en helt ny måde.

Yan
Vi er alle en sum af erfaringer, (1982).
Stål, Vrå Bibliotek, Sdr. Vråvej 1

STØBNING

En skulptur kan støbes i et flydende materiale, der siden størkner, f.eks. bronze, jern eller stål.

Når en billedhugger støber, sker det over en model i f.eks. ler, gips eller voks.

Støbningen giver et direkte aftryk af modellen, og der kan støbes flere eksemplarer af den samme model.

Gå ud i byen og find støbte skulpturer. Undersøg, hvilke materialer, der er brugt, og hvad materialevalget betyder for skulpturens udtryk. Læg mærke til, om man kan se, hvordan kunstneren har lavet skulpturen, og om det betyder noget for det færdige resultat. Tag nærbilleder af forskellige materialers overflader og detaljer.

Bodil Dam. Havmoren, 2005.
Bronze efter model i ler.
Hirtshals Gl. Rådhus,
Jørgen H. Fibigers Vej 20, Hirtshals

SKULPTURENS MATERIALER

LER / KERAMIK

Ler er et naturmateriale, der graves ud af jorden. Leret er blødt, og det kan formes med hænderne uden brug af værktøj.

Ler kan være rødt, gråt eller gult. Ler skal brændes ved mindst 1000°, hvorved det bliver hårdt og vandtæt. Man kalder det brændte lertøj for keramik.

Billedhuggeren kan arbejde med leret på flere måder: modellere skulpturen op af en stor klump, sætte leret på i små kugler, lade overfladen have spor af arbejdet eller glatte overfladen ud.

Når keramik glaseres, dvs. overfladebehandles med glasur og efterfølgende brændes på ny, kan det få alle forskellige farver, ligesom tilsætning af kemikalier kan give forskellige overfladeudtryk.

Keramik kan stå ude, men kan tage skade af frost.

Irene og Per Frøsig
Vandtrappe, (1996). Keramik
Ved Sindal Bibliotek, Torvegade, Sindal

BETON

Beton er en blanding af cement, sand, sten og vand. Materialet er blødt og formbart, men når det er størknet, bliver det hårdt som sten.

Billedhuggeren kan arbejde med beton på samme måde som med ler, men beton skal ikke brændes. Derfor kan man sætte ting af andre materialer ind i betonen, uden at de tager skade.

Man kan farve betonen, så den får andre farver end den grå, der er mest typisk.

Beton er meget vejrbestandig og kan i teorien ikke forgå.

Marit Benthe Norheim
Tilrejsende, 2006. Beton
Bredgade og Postholdervej, Tårs

GRANIT

Granit er en naturligt forekommende stenart, som bl.a. kan indsamles herhjemme i form af marksten. Har kunstneren brug for en stor klump granit, kommer den tit fra Bornholm, Sverige eller Kina.

Granit kan være finkornet eller grovkornet. Den finkornede er den hårdeste, og dermed også den, man bedst kan hugge detaljer i. Granit er grå, sort eller rød, og den kan have prikker eller "tråde" af forskellig farve.

Granit hugges med hammer og mejsel eller med maskinværktøj. Overfladen kan stå rå, hugges til et ensartet udtryk eller poleres, hvorved stenens farve fremstår mørkere end den huggede overflade.

Granitskulpturer kan stå udendørs og er uforgængelige.

Claus Ørntoft
Tordenkalv, 1999. Granit
Nørrebro, Bindslev

JERN

Jern er et metal, der udvindes af jernmalm, som findes i jorden.

Jern kan smelte og forarbejdes til støbejern, som i afkølet form er den hårdeste type, til stål, som er lidt

blødere og formbart, og til smedejern, som i opvarmet tilstand kan formes med håndværktøj.

Når billedhuggere arbejder med jern, sker det enten ved støbning eller ved at svejse jernplader eller -stænger sammen.

Jern er gråligt, men rustet, og skal derfor overfladebehandles for ikke at gå til. Mange kunstnere bemaler jernskulpturer eller bruger corténstål, som har en holdbar, rusten overflade.

Kurt Tegtmeier
Morgentime, 1990. Corténstål
EUC Nord, M.P. Koefoeds Vej, Hjørring

BRONZE

Bronze er en legering af 90 % kobber og 10 % tin. Bronze har været brugt til skulpturstøbning de sidste ca. 3000 år.

Når billedhuggere arbejder med bronze, sker det som regel ved støbemetoden cire perdue ('tabt voks'): En figur modelleres i voks over en kerne af ler.

Voksfiguren bliver indkapslet i en støbekappe af ler, og den bliver holdt på plads af lange søm gennem støbekappen. Voksen varmes op, så den smelter og løber ud, og flydende bronze hældes ind i det hulrum, der er opstået mellem lerkernen og kappen. Støbekappen hugges væk, og kernen fjernes.

Bronzen er gylden-grå og kan efterbehandles med slibning eller patinering ved hjælp af forskellige kemikalier, så farven ændres til grøn (ir), brun eller sort.

Bronzeskulpturer er stort set uforgængelige men kan ændre farve på grund af bl.a. luftforurening.

Thorvald Odgaard
Uden titel, 1989. Bronze
Jernbanegade, Vrå

TRÆ

Træ er et let formbart materiale, der kan saves, skæres, snittes og slibes med hånd- eller maskinværktøj. Det bruges mest inden døre.

Billedhuggere bruger helst hårde træsorter som eg, mahogni, teak og ibenholt, som er bedst at hugge detaljer i. Er der behov for store træblokke, bruges limtræ, som er plader af træ, der limes sammen.

Hugning i træ sker med hammer og stemmejern, der efterlader plane eller indadbuede spor efter værktøjet. Træets overflade kan dog også slibes, så den bliver helt glat. Efterbehandling med f.eks. bivoks giver træet glød og en lidt dybere farve, end de forskellige sorter har fra naturens hånd.

Poul Winther
Uden titel, ca. 1990
Ved Kunstbygningen i Vrå
Højskolevej 3, Vrå

SKROT

Skrot er alt det, vi smider ud, men som kan genbruges enten i sin oprindelige funktion eller ved at blive omskabt til noget andet.

Billedhuggeren Henry Heerup opfordrede i 1935 alle til at "vende bunden i vejret på skraldespanden", finde ting og sager deri og begynde at arbejde kunstnerisk!

Når en billedhugger arbejder med skrot, bliver hver form for materiale valgt med omhu, fordi materialets form, farve, stoflighed (altså overfladevirkning, materialevirkning m.v.) og størrelse som regel er givet på forhånd, men også fordi både den oprindelige funktion og den nye, kunstneriske sammenhæng, som materialet indgår i, kan "smitte af" på kunstværket. Kunstnerens skal altså overveje materialerne meget nøje, fordi de får stor indflydelse på værkets signalværdi og betydning.

Skrot indgår oftest i skulpturer, der føjes sammen.

Se Poul Winthers skulptur ovenfor. Den er lavet af dele af et gammelt skibsskrog.

SKULPTURTYPER

HELFIGUR

Helfigursskulpturen er en menneskeskildring, der viser hele figuren.

Skulpturen kan forestille en navngiven person, altså en portrætskulptur, eller den kan forestille en anonym model.

Skulpturens indhold formidles gennem kropssprog og påklædning.

TORSO

Torsoen er menneskekroppen uden hoved, arme og ben.

Typen går tilbage til den græske antik, og den formidler mennesket uden det element af fortælling eller anekdote, som ligger i kropssproget.

Gå ud i byen og find eksempler på helfigursskulpturer. Undersøg forskellige tiders udtryk og vurdér, om der er forskel på figurerens budskab. Der findes mange skulpturer af nøgne mennesker. Hvorfor mon?

Gå ud i byen og find eksempler på torsoer. Undersøg, hvad kunstneren har lagt særlig vægt på, og om der er forskel på, hvordan der er arbejdet med materialet. Tag fotos af torsoerne og tilføj selv hoved, arme og ben. Find ud af, hvad der så sker med skulpturen.

Einar Utzon-Franck
Afrodite, 1914. Bronze
Brinck Seidelings Gade, Hjørring

PORTRÆTBUSTE

Portrætbusten er skildringen af en navngiven persons hoved, hals og skuldre. Portrætbusten kendes fra den græske antik, og er tit blevet brugt, når en person skulle hædres. Busten bruges ikke så meget mere.

Gå ud i byen og find buster. Undersøg, hvad kunstneren har lagt vægt på, og vurder, hvorfor lige netop de ting har været vigtige. Find ud af, hvem busten forestiller, og hvad der kan være grunden til, at vedkommende er blevet hædret med en buste.

Andreas Poulsen. Portræt af købmand og konsul Chr. H. Nielsen (1809-81), 1883.
Marmor
Cathrinegården, Kongensgade, Hjørring

DYRESKULPTUR

Dyreskulpturer har været et populært motiv siden den græske antik for 3.000 år siden. Ved at skildre dyr kan kunstneren både hylde dyret, dyrke dets egenskaber og måske ligefrem overføre nogle af egenskaberne til mennesket ved at menneskeliggøre det.

Både naturalistiske skulpturer, der ligner dyrene, abstraktioner over dyr og fantasidyr hører til nutidens skulpturhistorie.

Gå ud i byen og find forskellige dyreskulpturer. Find ud af, om skulpturerne viser rigtige dyr eller fantasidyr. Se på, hvordan kunstneren har fået dyrenes karakter frem og læg mærke til, om nogle af dyrets egenskaber er forstærkede. Hvis, hvorfor mon?

Nogle af skulpturerne kan måske minde om mennesker. Prøv at sætte ord på nogle af de menneskelige karaktertræk, skulpturerne rummer. Hvorfor mon kunstneren ikke har lavet skulpturer af mennesker i stedet for?

Yan
Kronhjort, 1970erne. Stål
Vrå Højskoles have, Højskolevej 1

Claus Ørntoft
Bugvendt, 2003. Granit
Vrå Skole, Vestre Skolevej, Vrå

REN FORM / ABSTRAKT SKULPTUR

Skulptur som ren form hører til i de sidste ca. 100 års skulpturhistorie. Den rene form forestiller ikke noget, vi kan genkende, men er en abstrakt sammenstilling af former og omgivelser. Den rene form dyrker linje, plan, rum og rytme, altså skulpturens abstrakte værdier.

Gå ud i byen og find skulpturer, der er ren form. Undersøg, hvilke former, kunstneren har bygget sin skulptur op af. Læg mærke til, hvordan linjer, planer, rytme, rum og hulrum har betydning for skulpturen.

Tænk over, hvilket indtryk, skulpturen giver: Er den påtrængende, forsigtig, venlig, uvenlig? Ville indtrykket ændre sig, hvis formerne var blødere, hårdere, mere kantede, eller hvis skulpturen fik en (anden) farve?

Mærk skulpturens overflade og vurder, hvilken betydning den har for skulpturoplevelsen.

Mogen Møller og Dorte Dahlin
Trappen, 1997. Granit
Kystvejen / Havnegade / Havnen,
Hirtshals

VANDKUNST

Vandkunst er en skulptur, hvor vand er en vigtig del af værket. Det kan være et springvand eller en skulptur, der er placeret i et bassin med vand. En vandkunst giver et levende kunstværk, og da mange materialer skifter farve, når de bliver våde, har skulptur en vandkunst flere forskellige udtryk.

Gå ud i byen og find eksempler på springvand og skulpturer i bassiner. Prøv at beskrive, hvad der er karakteristisk for de to typer vandkunster.

Hvad betyder vandet for oplevelsen af skulpturen? Ville karakteren være meget anderledes, hvis der ikke var brugt vand?

Læg mærke til de materialer, vandkunstens er lavet i. Hvorfor mon kunstneren har valgt netop dem?

Claes Hake
Ring, 1993. Granit og messing
Springvandspladsen, Hjørring

KUNST- OG SKULPTURORDBOG

Når man taler om skulptur, findes der en del fagudtryk, som er gode at bruge til beskrivelse af de enkelte værker. Nogle af ordene bruges i mange andre sammenhænge, mens andre er specielle for kunstens verden.

Abstraktion: Skulpturen forestiller ikke noget genkendeligt, men viser i stedet kunstnerens tanker og idéer ved hjælp af former og farver. Kunstneren kan godt tage afsæt i noget set men omformer det set til noget mere eller mindre abstrakt. På samme måde kan vi se på det abstrakte og via associationer få det til at ligne eller minde om noget, vi kender fra virkeligheden.

Børge Jørgensen
Motorisk bevægelse, 1967
Bemalet jern
Foran Lundergårdhallen, Hjørring

Balance: Skulpturens elementer skaber ligevægt, så ingen af delene betyder mere end andre. Balancen opnås gennem symmetri (se denne), gennem spejling af former eller gennem modstilling af former.

Ubalance: Kunstneren kan også arbejde bevidst med ubalance, der giver et indtryk af, at skulpturen "vælder".

Helge Holmskov
Nonfigurativ, 1972. Jern
Thomas Morildsvej, Hjørring

Bevægelse: Selvom en skulptur står stille på sin plads, kan den godt rumme bevægelse. Formerne kan sno sig, eller dele kan stritte ud til alle sider.

Dynamisk: Skulpturens formerer sat sammen, så de synliggør en bevægelse. F.eks. kan runde former virke, som om de kan ruller, eller et element, der stikker ud fra skulpturen, kan lede blikket videre ud i det omgivende rum.

Statisk: Det modsatte af dynamisk. Skulpturen er stillestående og afbalanceret

Johnny Larsen
Legende havdyr, 1997. Granit
Nørregade / Havnegade, Hirtshals

Rolf Roda Reilinger
Tak til Sindal fra Israel, 1977. Beton
Vendelbogade, Sindal

Figurativ: Man kan se, hvad skulpturen forestiller, men kunstneren har måske forenklet motivet eller lagt vægt på bestemte dele frem for andre. Et figurativt skulpturmotiv kan både ligne noget, vi kender fra virkeligheden, og noget, der kommer fra kunstnerens fantasi.

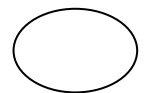
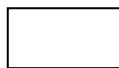
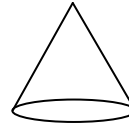
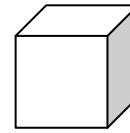
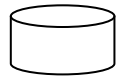
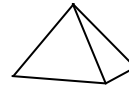
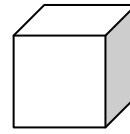
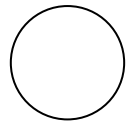
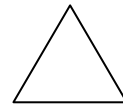
Non-figurativ: Et andet ord for abstrakt. En non-figurativ skulptur forestiller noget, der ikke kan genkendes fra virkeligheden.

Anders Friis
Fugl, 1998. Granit
Leret, Kystvejen, Hirtshals

Geometri: De geometriske former er kantede eller regelmæssige i udtrykket. Kvadrat, trekant og cirkel er rene, geometriske former, som man ikke kan ændre, uden at de ødelægges. Det samme er deres tredimensionelle modstykker: kube (terning), pyramide og kegle, cylinder og kugle.

Forlænger man kvadratet, kaldes det et rektangel, forlænger man cirklen, kaldes det en oval.

Harmoni: En skulptur er harmonisk, når dens former er i ro og balance, og når udtryk og materialevalg passer sammen.

Disharmoni: Et uroligt, ubalanceret udtryk, hvor motiv, materiale og udførelse ikke skal gå op i en højere enhed. Disharmoni er et bevidst valg fra kunstnerens side.

Klaus Unger
Samfund, 2007. Granit
Vråvej, Børglum

Naturalisme: Kunstværket afbilder virkeligheden og viser det, kunstneren har set. Skulpturens motiv er letgenkendeligt, og der er lagt vægt på naturlige proportioner, detaljer og kropssprog.

Sven Bovin
Tre generationer, 1988. Granit
Foran Havgråden, Hølken, Løkken

Organisk former: De organiske former er uregelmæssigt, ofte bløde former, der er inspireret af f. eks. planter eller bevægelser i naturen.

Ole Christensen
Levende sten, 12971. Granit
Hjørring Friluftsbad

Rytme: Gentagelse af en form eller del af en form, så der skabes en bevægelse i kunstværket.

Peter Hentze
Aks, uden år
Vesterbro, Bindslev

Symbol: En genstand eller et tegn, der har en almenkendt betydning ud over den rent genkendelige. Et hjerte symboliserer kærlighed, en due symboliserer fred, et hvidt kors på rød baggrund symboliserer Danmark.

Personligt symbol: En kunstner kan udvikle sine egne symboler eller tegn, som betyder noget bestemt. For at kende betydningen, må man sætte sig ind i kunstnerens tanker, kunst og liv.

Reinhard Nielsen
Livets gang, 1981. Bemalet træ
Willemoesvej, Hirtshals

Symmetri: Skulpturens elementer spejler sig i hinanden, ofte omkring en midterakse. En symmetrisk skulptur er i ro, balance og harmoni.

Asymmetri: Skulpturen former står i modsætning til hinanden. Den skal ikke udtrykke ro og balance men forskellighed og variation.

Flemming Holm
Fugl, 2004. Granit
Vestergade, Hirtshals

Jean Pierre Louveau
Kat, 1997. Bronze på granit
Tannisbugtvej, Tversted

SKULPTURBESKRIVELSE, -ANALYSE OG -FORTOLKNING

En skulptur består af en form, et indhold og et budskab.

Formen har at gøre med materiale, med måden, skulpturen er bygget op, og dens overfladebehandling.

Indholdet er det, skulpturen forestiller, det, der foregår i den og det, den handler om.

Budskabet er det, kunstneren vil fortælle med sin skulptur, altså en dybere mening, der går ud over skulpturen selv.

Når man undersøger disse ting, laver man en først en skulpturbeskrivelse, så en skulpturanalyse og til sidst en skulpturfortolkning.

Bagefter kan man perspektivere ved at undersøge, om/hvordan skulpturens udtryk knytter sig til den tid, den blev skabt, om/hvordan dens indhold afspejler tiden, om kunstnerens har skabt lignende værker, og hvorfor.

Den bedste måde at beskrive, analysere og fortolke skulptur, er ved at stille en række spørgsmål. Til sidst samler man svarene i en fortolkning af skulpturen, hvor man finder ud af, hvad den *egentlig* handler om.

Men allerførst: Hvad er dit første indtryk af skulpturen? – Pæn, grim, sjov, kedelig, voldsom...? Passer den til det sted, den står?

Værkdata:

Hvad hedder skulpturen? – Står tit på et lille skilt ved siden af

Hvornår er den fra? – Står også tit på skiltet

Hvad hedder kunstneren? – Står også tit på skiltet

Beskrivelse

Hvad ser du?

Sæt tillægsord på: Stor, lille, ensfarvet, farverig, rolig, urolig, voldsom .....

Står skulpturen på jorden, på sokkel, i et bassin?

Formanalyse

Hvilket materiale er der brugt? – Sten, jern, træ, keramik...?

Hvordan er skulpturen lavet? – Modelleret, hugget, støbt, sammensat?

Hvordan er overfladestrukturen?

Er det en åben eller en lukket form?

Hvilke former er brugt? Geometriske, organiske, eller begge dele?

Er det en dynamisk eller statisk form?

Indholdsanalyse

Hvad forestiller skulpturen?

Er den figurativ eller abstrakt?

Hvilken motivverden hører den til? Skildrer den noget dagligdags, socialt, mytologisk, religiøst eller noget fra kunstnerens fantasi?

Hvad udtrykker skulpturen? Noget, kunstneren har oplevet, noget tænkt, følelser, stemninger, holdninger?

Fortolkning

Hvordan hænger form og indhold sammen? Understreger form og materiale indholdet?

Har skulpturen et dybere budskab? Hvordan kommer det frem?

Hvorfor er det vigtigt at få netop det budskab frem?

Hvordan hænger skulpturen sammen med den plads, den er placeret på?

Perspektivering

Fortæller skulpturen noget om sin egen tid?

Fortæller den noget om kunstneren?

Find andre værker af kunstneren og sammenlign udtryk og budskab.

Find andre værker med lignende udtryk og budskab i Hjørring Kommune eller på www.skulpturguide.hjoerring.dk. Find ligheder og forskelle.

LIDT KUNSTHISTORIE FRA DE SIDSTE 150 ÅR

Billedhuggerkunsten følger den samme udvikling som resten af billedkunsten. Den hænger derfor tæt sammen med den tid og det samfund, som kunsten opstår i. Kunstens udtryk vil enten afspejle værdier eller idéer i samfundet, eller den vil gå stik imod dem og skabe nye udtryk, der kan ændre værdierne.

Indtil omkring 1900 skulle kunsten være genkendelig. Den skulle ligne noget fra virkeligheden, og dens vigtigste funktion var at illustrere noget fra hverdagen, historien, religionen eller mytologien. Den genkendelige kunst kunne være "faktuel", altså handle om det, den forstillede, eller den kunne være symbolsk, hvor det genkendelige havde en dybere, bagvedliggende mening, som var kunstværkets egentlige budskab.

Kunsten har gennem de seneste ca. 100 år haft en helt anden funktion, nemlig at være kunst i sig selv. Kunsten skal ikke længere først og fremmest illustrere noget, vi kan genkende eller kender fra vores hverdag. Kunsten kan også være abstrakt. Det vil sige, at den ikke repræsenterer eller refererer til noget fra den genkendelige verden, og derfor heller ikke siger noget derom direkte.

Den abstrakte kunst er former og farver, der er sat sammen for deres egen skyld eller for at vise tanker eller idéer, som kunstneren har, og som ikke kan/skal skildres i genkendelig form.

Skulpturerne i Hjørring Kommune dækker de sidste ca. 150 år. Langt størstedelen dækker perioden efter ca. 1910. Man kalder perioden for modernismen, altså den moderne tid. Men der er også nogle få eksempler på ældre skulptur.